

# Pikakuvia New Yorkista

## III.

### *Pikku perheenturva.*

"Poipers, mister, poipers!"

Jotain äänessä, joka huusi vierelläni nuo suurkaupungin asukkaan korville melkein kiusottavat, alituisen toistuvat sanat, sai minut hiljentämään käyntini ja katsahtamaan taakseeni huolimatta purevan vihasta luoteistuulesta, joka pieksi vastaanani kiiruhtaessani poikki Union Square puiston, ehtiäkseni mahdollisimman pian lämpöseen "maalalaiseen" suojaan tammi-kuun illan pakkasesta.

"Ostakaa, mister, minulla on vain kolme lehteä jälellä, sitten voin juosta kotiin, on niin kylmä."

Kello oli jo yli kymmenen illalla ja poikanen, noin 11-vuotias, laiharuumiinen, pienikasvuinen raukka näytti niin viluiselta, että pakostakin täytyi tuntea häntä kohtaan osanoittoa. Kylmästä sinisiä kasvoja ympäröi tumma kiharatukka, avaran palttoon kauluksen alta pikisti esiin tuulelle ja ilman vihoille alttiina laiha kaula, vartalo todisti Itäosan vuokrakasarmeissa vietettyä kurjaa lapsuutta, laihat sääret ryysyisiin housuihin, rikinäisiin sukkiin ja hajoamistilassa oleviin kenkiin verhottuina näyttivät tuskin kannattavan tavallisille sääriille riittävää ruumiintaakkaa. Silmät ja suu vain todistivat, ettei ryysyihin puettu sanomalehtipoika ollut muun ulkomuotonsa mukainen sisältä katsoen. Silmistä loisti harvi-

nainen järkevyyttä, joskin ne tällä erää kiilsivät niin anovasti ja piirre suupielessä osotti, että omistajansa oli aikuisin tottunut näkemään elämää sen nurjalta puolelta ja varhaisessa taistelussa oppinut käsittämään, että elämä oli taistelua, jos henkensä säilyttää aikoi. Tosi kuva pienuudesta saakka elämänsä puolesta ponnistelevasta Itäosan oliosta.

Halusin saada lähemmin tutustua hänen elämäntarinaansa, niin lyhyt kuin se vielä olikin, mutta arvasin siinä olevan jotain kuulemisen arvoista tutustuessa eri puoliin suurkaupungin elämää. Ostin jälellä olevat lehdet ja ojensin maksuksi pikkurahan, joka kuitenkin vierähti katuun poikasen kylmästä konistuneista sormista.

"Joisitko kupin lämmintä kahvia ennen kotiin menoasi?" kysäsin huomattessani pojan olevan melkein nääntymässä kylmästä, samalla itsekkäänä ajattelien, että siten saan tilaisuuden tiedustella pojan elämästä.

"Kiitos, mister, tiedän hyvän paikan Kolmannella avenuellla, jossa saa kupin hyvää kahvia kahdella sentillä. Se olisi koko "triitti"!"

"Emme välitä nyt kahden sentin kahvista, ehkä saamme muualla vielä parempaa. Mutta mikä sinun nimesi on?"

"Jim Hanagan, mutta tavallsemmin kutsuvat minua Saituri-Jimiksi, koska en pelaa toisten kanssa "crabia" (noppaa) pen-

nien päälle enkä henno tuhlata senttejä tupakkaan ja makeisiin, kuten toiset pojat.”

“Miks’et sitten tahdo olla kuten toiset pojat, Jim. Eikö pilkka tunnu ikävältä?”

Jimin katse muuttui surulliseksi ja silmiin ilmeni kosteutta. Huomasin koskeneeni arkaan paikkaan tahtomattani.

“En voi olla kuin toiset pojat”, vastasi Jim väräjäväällä äänellä. “En voi tuhlata senttejä, sillä kotona tarvitaan ne kaikki. Äiti ja siskot tarvitsevat ruokaa, enkä minä voi ansaita liiaksi rahoja.”

Tällä välin olimme ehtineet saapua erään kahvilan luo ja käskin Jimiä astumaan sisään. Jim epäröi, paikka näytti hänestä liian hyvältä ja kalliilta, vaikkei se ollut kuin tavallinen siistimpi leipuriravintola. Perässani astui hän kuitenkin arasti ovesta sisään.

“Ota nyt mitä haluat, Jim, eläkä arastele ja kun olet juonut kahvini, kerrot minulle hiukan oloistasi ja kodistasi.”

Loppukädeksi kuitenkin sain itse tehdä tilauksen, Jim ei tietänyt itse, miten pitkälle hän voi mennä hänelle kokonaan tuntemattomassa ruokailupaikassa. Ja nautintoa oli katsella pikku Jimin ilmeitä, kun hän melkein ahmien hävitti leivoksen toisensa jälkeen lautaselta, ryypäten kuumaa kahvia lomaan. Viimeinen leivos oli jo menemäisillään hänen suuhunsa, kun hänen kätensä äkkiä pysähtyi puolit’essä ja hän näytti häpsähtävän. Huomasin hänen hämminkinsä ja kysyin, mikä häntä pelästytti niin äkisti.

“Söin kaikki ja unohdin Maggien ja Lizzien. Minun olisi pitänyt säästää heillekin osan”, vastasi Jim ja hänen kasvonsa kuvastivat todellista katumusta teon johdosta.

“Kyllä hekin ehkä jotain saavat, mutta kerropa nyt, ketä he ovat ja millainen on ollut kotosi ja elämäsi.”

Jimin kasvoille ilmeni hänen ijälleen tavaton vakavuus kysymyksen johdosta ja vasta kun uudistin kysymykseni, alkoi hän kertoa ennenaikuista kypsymistä osottavalla tavalla seuraavaa:

Hänen isänsä oli kuollut East joen yli vievän sillan rakennustöissä, kun hän vasta oli viiden vuoden vanha. Muistona isästä oli hänellä vain viimeksi, kun tämä kannettiin kotiin ruhjoutuneena kuolettavasti, pudottuaan lähes 140 jalkaa korkealta silta-telineiltä jokeen. Kovasti oli äiti itkenyt ja oli hänkin itkenyt mukana. Kolmevuotias Maggie ja vuoden vanha Lizzie eivät olleet asiasta enempää ymmärtäneet.

Saamistaan vammoista oli isä viikon kuluttua kuollut ja joku lakimies, liekö ollut yht’ön palveluksessa, joka siltaa rakennutti, maksoi äidille 200 dollaria, “koska isä oli ollut niin ahkera mies eikä ollut ottanut osaa lakioon; muuten ei ollut tapana maksaa korvausta kuolemista, jotka johtuivat omasta huolimattomuudesta työssä.”

Saadulla raholla oli isä saattettu haudata. Hautaantoinmittaja oli ottanut rahoista suuren osan vaivoistaan ja loppurahat kuluvat pian elatukseen. Heidän oli täytyntynyt muuttaa 3-huoneisesta

kortteeristaan lähellä Toista avenuea Rivington kadulle kellari-kerrokseen, jossa heillä oli kaksi pöytähuonetta ja olivat he täällä tulleet jotenkin toimeen noin kahden vuoden ajan, jolla aikaa äiti oli käynyt ulkotöissä naapuriston perheissä, ansaiten joskus dollarinkin päivässä.

Huonommaksi muuttui tila, kun äiti alkoi sairastella, niin ettei hän joskus kyennyt viikkokauteen työhön. Talonisäntä oli uhannut uloshäätöä, ellei vuokraa, puoltatoista dollaria viikossa, maksettaisi täsmälleen, ja pelastuakseen kadulle joutumasta oli äidin ollut pakko myydä tai pantata suurimman osan isän ajoilla ostetuista tavaroista. Kun pantattavaa tai myytävää ei enää ollut ja äidin sairaus yhä jatkui, oli äiti pakosta ottanut toiseen huoneeseen asukkaaksi erään keski-ikäisen naisen, joka liikkui ammatissa öisin ja päivin tappeli humalassa "rakastajansa" kanssa, joka tahtoi hänetä kiristää hänen yön aikana ansaitsemansa rahat. Jim itse, joka nyt oli kahdeksan vuotias, myyskenteli sanomalehtiä ansaitakseen jonkun sentin perheen tulojen avuksi. — Ei, koulua ei hän ollut saanut käydä kuin hieman yhtenä syksynä. Häntä oli tarvittu kotona hoitamassa kotia ja pikku siskoja, kun äiti kävi ulkotöissä tai myös äitiä, kun äiti sairastui. Osasi hän kuitenkin lukea ja kirjottaa, oli itse opetellut kun kuuli muiden niitä osaavan.

Äidin sairaus oli ajan mukaan yhä pahentunut. Huono, kostea ilma pimeässä ja ahtaassa kellarihuoneessa ei ollut hänen

keuhkoilleen eduksi, yhtä vähän kuin huolehtiminen lastenkaan toimeentulosta. Myöskin vuokralainainen tuotti lopulla niin paljon rettelöitä, että äidin oli täytynyt käskä hänet pois ja niin olivat viikkotulot vähentyneet seitsemälläkymmenellä viidellä sentillä. Tosin oli huone sitten vuokrattu puolesta dollarista eräälle italialaiselle lapiomiehelle, mutta nyt oli äidin terveys jo niin mennyt, ettei hän kyennyt enää vähääkään työhön. Jimin sanomalehtien myömisestä saadut rahat tuskin riittivät leipään ja lisäksi alkoi Maggie sairastella risatautia, huonon ravinnon ja kurjan asunnon johdosta.

Tämän ajan muisti Jim hyvin, vakuutti hän. Nyt oli hän yksin perheen turvana ja elättäjänä, vaikei hän vielä ollut kymmentä vuotta vanha. Monasti oli koulupoliisi häntä ahdistellut senvuoksi, ettei hän käynyt koulua, mutta niin mielellään kuin hän olisikin koulussa ollut, ei hän sitä voinut tehdä, vaikka poliisi jo uhkasi hänet viedä lasten oikeuteen, sillä tärkeimpänä kaikista piti hän äidistä ja siskoista huolehtimisen. Ja eräänä kevätpäivänä palasi hän riemuiten kotiin keskellä päivää sanomalehtien myynnistä, ilmoittaakseen äidilleen, että hän oli onnistunut saamaan juoksupojan paikan eräässä sekatarakaupassa kahden dollarin viikkopalkalla. Jo viikkoja oli hän etsinyt tällaista paikkaa katuja juoksennellessaan sanomalehdet kainalossa ja olikin hän nyt lopulla onnistunut näin hyvin. Ja ilon johdosta tuli äidin ja siskojenkin saada

osansa. Sanomalehtirahoillaan oli Jim ostanut äidilleen lämpimän kaulahuivin kahdellakymmenellä sentillä juutalaiselta katu-kauppiaalta ja siskoille "koko pussillisen kändejä" viidellä sentillä. Moneen aikaan ei Jimin kotona ollut vallinnut sellainen ilo.

Nyt oli Jimille alkanut kiireinen aika. Kello viisi aamulla oli hän jo ulkona myymässä aamusanomalehtiä, kello seitsemästä aamulla kello kahdeksaan illalla juoksi hän kauppapuodin asioilla tai aherteli puodissa ja kello kahdeksasta yhteentoista tai kahteentoista yöllä myöskentelehti hän jälleen sanomalehtiä, etupäässä Union Squaren luona, jossa oli vilkkaampi liike. Olihan matkaa tosin pitkälti sinne Rivington kadulta, mutta lehtiä sai siellä kaksin verroin enemmän kaupaksi ja sattuiapa joskus, ettei joku hyväntahtoinen ostaja odottanut takaisin viidestä tai kymmenestä sentistä ja olipa hän kerran saanut erältä hyvästä maalatulusta naiselta kaksikymmentäviisi senttiä. "Sinä olet ehkä vielä onnettomampi kuin minä ja sinulla on vähemmän rahaa, siksi pidä koko raha", oli nainen sanonut sanomalehteä ottaessaan.

Kyllä, monesti oli hän iltasin ollut niin väsynyt, että hän tuskin jaksoi seisoallaan pysyä ja kovasti oli mieli tehnyt ajaa kotiin katuvaunulla, mutta se olisi maksanut viisi senttiä ja se taas merkisi kokonaista leipää tai muuta hyvää. Niin, leipähän hänen pääravintonsa oli, sitä oli hänellä eväänä päivisiin, joskus antoi sekatarakauppias

hänelle jotain jätettä puodista ruuan jatkoksi.

Vaikeata tämä kaikki kyllä oli, etenkin aamusin ylösnouseminen ja syys- ja talvikylmässä aamupimeässä kaduilla juokseminen. Mutta hyvä silti oli, äiti ja siskot eivät kuolleet toki nälkään. Äiti tuskin enää kauan eläisikään, niin huonoksi oli mennyt jo eikä Maggieään näyttänyt taudistaan toipuvan. Olihan hän koettanut käydä puhumassa sairaalassa molemmista, mutta ynseitä olivat olleet, eivätkä olleet ottaneet korviinsaakaan hänen pyyntöjään lääkäristä ja hoidosta.

Jimin silmiin oli ilmestynyt kyneleet hänen kertoessaan lopuosaa tarinastaan ja näkyi hänen kovasti koskevan huolehdittaviensa kohtaalo. Lohduttaakseni ja kääntääkseni muualle hänen huomionsa, kysyin: oliko hän milloinkaan nauttinut suuresti elämästä.

Vain hetkeksi välähtivät hänen silmänsä, kun hän vastasi:

"Nyt jouluna olisin nauttinut armeliaisuusnaisten juhlasta, jos äiti olisi voinut olla mukana. Olimme kolmen Maggien ja Lizzien kanssa siellä ja ruokaa oli runsaammin kuin koskaan olimme nähneet, mutta äiti makasi kotona yksin ja kun yritin salaa pistää taskuuni osan edessäni olevasta linnunlihasta, karjasi muuan hieno rouva, joka kuului armeliaisuusnaisiin, ettei paikka ollut aijottu kaikkien katutar-kaitten työpaikaksi ja käski minut pois, ellen jättäisi paikoilleen tai söisi siellä lintua. Otin taskustani lihan, jonka olin äidille aikonut ja itku kurkussa

lähdin heti juhlasta, sillä ensi kerran minua varkaaksi kutsuttiin, eikä juhla minusta enää juhlaalta tuntunut. Ostin äidille kuitenkin matkalla ravintolasta lämmintä soppaa, että hänkin olisi jotain saanut joulusta nauttia."

Kuunnellessa Jimin surullisen vakavaa tarinaa, olisi tuskin voinut uskoa edessä olevan yhden-toista vuotiaan pojan, joka jo aikuisesta lapsuudestaan oli tottunut elättämään sekä itsensä että koko muun perheen. "Perheenturva" todella, jos missään sellaista voi löytää. Kunniani-menään voi hän pitää poikasten hänelle antamaa nimitystä "Saituri Jim".

Mietin vielä Jimin tarinaa, kun hän alkoi osottaa merkkejä halustaan lähteä jo liikkeelle.

"Anteeksi, mister, mutta minun pitäisi jo lähteä kotimatkal- le. Vaikka juoksenkin, kuluu yli puolen tuntia ennenkuin eh- din kotiin ja aamulla on minun jälleen oltava lehtiä myymässä kello viideltä."

Lähdimme liikkeelle siis, ostin kuitenkin ennen poistumista jotain tuomisia Maggielle ja Liz- zielle leivosten sijalle, jotka Jim oli huomaamattaan muka heiltä syönyt ja erotessa ostin Jimiltä etukäteen parikymmentä seura- van päivän lehteä sillä nimen- omaisella ehdolla, että hän ajaisi kotiinsa ilmarautatiellä. Vasta- hakoisesti suostui Jim ottamaan

vastaan ennakko-oston, mutta kun hänet siihen pakotin, kiit- teli hän hartaasti ja lupasi vas- taisesti minua palvelevansa, jos tilaisuus siihen tarjoutuisi. Ja niin erkanimme me toisistamme.

Koko kotimatkalla, vieläpä ko- tonakaan en voinut saada mie- lestäni Jimin elämän tarinaa. Poikanen, tuskin vielä kunnol- leen lapsikaan, neljän henkilön ainoana huolehtijana! Missä on ihmisyyys? Missä kehuttu Ame- rikan ylenmääräinen rikkaus? Missä sivistys, joka tällaista sal- lii ja tuo mukanaan? Eikö kei- noa löydy siihen, että tällainen asiaintila tulee poistetuksi? Jos ihmisyyys ja sivistys sallivat täl- laista, hornaan sellainen sivistys ja ihmisyyys! Ja jos Amerikassa todella on ylenmääräistä rik- kautta, miks'ei sitä tehdä yhtei- seksi rikkaudeksi? Siinä ei saa- teta liian nopeasti toimia? Joka hetki kärsii satojatuhansia pikku Jimejä orjan kohtaloa ja silti mitään pakkoa ei siihen ole. Amerikka on rikas, se kykenee ruokkimaan ja verhoomaan jo- kaisen asukkaansa, mutta otet- takoon silloin vaarin, että pois ovat ryöstävät valtiat, jotka tä- män rikkauden hallitsevat ja kieltävät kansalta siihen oikeu- den. Koettakoon siis jokainen toimia kaikkien tällaisten Jimien ja hänen kaltaistensa vapautta- miseksi kurjuuden ja sorron kynsistä.

E.